

BESLENME DOSTU OKULLAR PROGRAMI

UYGULAMA KILAVUZU

Beslenme Dostu Okullar Programı Uygulama Kılavuzu'na görüş ve önerileri ile katkı veren aşağıda yer alan Saygıdeğer Öğretim Görevlilerimize ve kılavuzun hazırlanmasında büyük çaba sarf eden Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın değerli çalışanlarına teşekkür ederiz (soyadına göre alfabetik sıra ile).

*Prof. Dr. Zehra AYCAN
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD*

*Öğretmen Sinan AYDINOĞLU
Destek Hizmetleri GM İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi Daire Bşk.*

*Prof. Dr. Merih BERBEROĞLU
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD Pediatrik Endokrinoloji BD*

*Dr. A. Tülay BAĞCI BOSİ
Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Enstitüsü*

*Prof. Dr. Selda BÜLBÜL
Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fak. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD Çocuk Metabolizma Hastalıkları BD*

*Prof. Dr. Deniz ÇALIŞKAN
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD*

*Prof. Dr. Şükran DARCAN
Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD Pediatrik Endokrinoloji BD*

*Doç. Dr. Kibriya FİDAN
Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD Pediatrik Nefroloji BD*

*Ertuğrul GEÇGİL
T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Eğitim GM Öğrenci İşleri ve Sosyal Etkinlikler Daire Bşk.*

*Prof. Dr. Nazlı GÖNÇ
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD Pediatrik Endokrinoloji BD*

*Müdür Yrd. Murat GÜLŞEN
T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri GM İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi Daire Bşk.*

*Prof. Dr. Şükrü HATUN
Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD Pediatrik Endokrinoloji ve Diyabet BD*

*Dyt. H.Berna KARAKAŞ
T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı GM Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Dairesi Bşk.*

*Prof. Dr. Birim Günay KILIÇ
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları ABD*

*Öğretmen Gülcan KILINÇ
T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri GM İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi Daire Bşk.*

*Doç. Dr. Arzu OKUR
Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD Pediatrik Onkoloji BD*

*Prof. Dr. Hilal ÖZCEBE
Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Enstitüsü*

Prof. Dr. E. Nursel ÖZMERT

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ABD Sosyal Pediatri BD

Prof. Dr. A. Gülden PEKCAN

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Prof. Dr. F. Gülhan SAMUR

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Dr. Semra ŞAHİN

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü

Prof. Dr. Nevin ŞANLIER

Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Prof. Dr. Muhittin TAYFUR

Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Doç. Dr. Nilüfer ACAR TEK

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü

Prof. Dr. Meryem TEKÇİÇEK

Hacettepe Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Çocuk Diş Hekimliği ABD

Prof. Dr. Yakup Sedat VELİOĞLU

Ankara Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümü

Doç. Dr. Nazan YARDIM

T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı GM Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Dairesi Bşk.

Öğretmen Saniye YILMAZ

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Eğitim GM Öğrenci İşleri ve Sosyal Etkinlikler Daire Bşk.

İçindekiler

	Sayfa
GİRİŞ.....	i
KISALTMALARii
TANIMLARii
TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİiii
Sağlık Bakanlığı'nın Yükümlülükleriiii
Millî Eğitim Bakanlığı'nın Yükümlülükleri.....	iv
GENEL KURALLAR	v
BÖLÜM 1. BESLENME DOSTU OKULLAR PROGRAMI İŞ AKIŞI.....	1
BÖLÜM 2. BAŞVURU DOSYASI HAZIRLAMA.....	2
BÖLÜM 3. BESLENME DOSTU OKULLAR PROGRAMI DENETİM ESASLARI	2
A) Yönetim Faaliyetleri	3
B) Eğitim Faaliyetleri ve Farkındalığın Arttırılması	5
C) Okul Sağlığı Hizmetleri	5
D) Destekleyici Okul Çevresi Oluşturma ve Fiziki Koşullar	6
EKLER.....	13
EK-1: BESLENME DOSTU OKUL BAŞVURU FORMU	
EK-2: BESLENME DOSTU OKUL DENETİM FORMU	
EK-3: OKUL BİLGİ FORMU	
EK-4: BESLENME DOSTU OKUL PLANI FORMU	
EK-5: BESLENME DOSTU OKUL SERTİFİKASI ÖRNEĞİ	

GİRİŞ

29.09.2010 tarihli ve 27714 sayılı Resmi Gazete'de Başbakanlık Genelgesi olarak yayınlanan Türkiye Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Programı'nın 'Okullarda Obezite ile Mücadelede Yeterli ve Dengeli Beslenme ve Düzenli Fiziksel Aktivite Alışkanlığının Kazandırılması' başlığı kapsamında 21.01.2010 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan protokol ile Avrupa bölgesindeki 17 ülkenin dâhil olduğu DSÖ'nün "Nutrition Friendly Schools Initiatives (Beslenme Dostu Okullar Girişimi)" *ülkemizde Beslenme Dostu Okullar Programı olarak başlatılmıştır. Program ile okullarda sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam konularında duyarlılığın arttırılması, bu konuda yapılan iyi uygulamaların desteklenmesi ve okul sağlığının daha iyi düzeye çıkarılması hedeflenmektedir.*

Beslenme Dostu Okullar Programı'nın yürütülmesi Millî Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında 17.05.2016 tarihinde imzalanan "Okul Sağlığı Hizmetleri İş Birliği Protokolü" kapsamında gerçekleştirilir.

Program'ın uygulanması Beslenme Dostu Okullar Programı Uygulama Kılavuzu doğrultusunda yapılır.

Programın amacı; ülke genelinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi/özel okul/kurumların sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam konularında teşvik edilmesi ve bu konuda yapılan iyi uygulamaların desteklenmesi ile okul ortamı ve öğrenci sağlığının geliştirilmesidir.

Programın yürütülmesinde Sağlık Bakanlığı adına Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Millî Eğitim Bakanlığı adına Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü yetkilidir.

KISALTMALAR

Bu kılavuzda geçen kısaltmaların açılımları aşağıda yer almaktadır.

BDO	: Beslenme Dostu Okul
BKİ	: Beden Kütle İndeksi
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
HTS	: Hızlı Veri Toplama Sistemi
İSGB	: İş Sağlığı Güvenliği Birimi
MEM	: Millî Eğitim Müdürlüğü
SHM	: Sağlıklı Hayat Merkezi

TANIMLAR

Bu kılavuzda geçen bazı ifadeler ve tanımları aşağıda yer almaktadır.

Denetim Ekibi	: Beslenme Dostu Okullar Programı Uygulama Kılavuzunun EK-2: Beslenme Dostu Okul Denetim Formuna göre okul/kurumlarda denetim yapan, İl Millî Eğitim Müdürlüğünden 2 (iki) ve İl Sağlık Müdürlüğünden 2 (iki) personel olmak üzere 4 (dört) personelden oluşan ekibi ifade eder. İllerde gerekli hallerde birden fazla denetim ekibi oluşturulabilir. Ulaşım zorluğu bulunan okullar için ilçelerde; İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünden 2 (iki) ve İlçe Sağlık Müdürlüğü/Toplum Sağlığı Merkezinden 2 (iki) personel olmak üzere 4 (dört) personelden oluşan denetim ekibi oluşturulabilir. Yeni oluşturulacak denetim ekibi üyelerinin eğitimleri İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve İl Sağlık Müdürlüğü tarafından verilir.
e-okul	: Bir öğrencinin okula kaydından başlayıp mezuniyetine kadar olan tüm süreci içeren okul yönetim bilgi sistemi web yazılımıdır.
İl Koordinatörü	: İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde Şube Müdürü/Birim Sorumlusu düzeyinde belirlenen 1'er personeli ifade eder. Her ilde toplam 2 (iki) il koordinatörü bulunur. İl Millî Eğitim Müdürlüğü bünyesinde İl İSGB Koordinatörü, İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde ise Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Birimi Sorumlusu (bu birim bulunmayan illerde Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar, Kronik Durumlar ve Kanser Birimi Sorumlusu) veya bu kişilerin yetkilendirdikleri, karar verici düzeyde birer personel programın il koordinatörü olur.
Okul/Kurum	: Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel; okul öncesi (anaokulu), ilkokulu, ortaokul ve liseler ile meslekî eğitim merkezleri, özel eğitim uygulama ve iş eğitim merkezleridir.
Program	: Beslenme Dostu Okullar Programını ifade eder.

TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Program kapsamında Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın yükümlülükleri aşağıda maddeler halinde belirtilmektedir.

Sağlık Bakanlığı'nın Yükümlülükleri

1. İl Sağlık Müdürlüklerine gerekli talimatları vermek, yürütülecek faaliyetlerle ilgili bilgilendirmede bulunmak,
2. İllerdeki faaliyetleri yürütecek Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlıkları bünyesinde Şube Müdürü/Birim Sorumlusu düzeyinde veya yetkilendirilen karar verici düzeyde 1 (bir) koordinatör ile denetim ekibinde görevli olacak Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Biriminden (bu birim bulunmayan illerde Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar, Kronik Durumlar ve Kanser Biriminden) en az 2 (iki) personeli belirlemek,
3. Her eğitim öğretim yılı başında İl Millî Eğitim Müdürlüğü il koordinatörü ve İl Sağlık Müdürlüğü il koordinatörü başkanlıklarında denetim ekibi üyeleri ile toplanılarak Programın il planlamasını (önceki çalışmaların değerlendirilmesi, çalışmalarda aksaklık yaşanmaması için gerekli onayların alınması, denetim takvimi oluşturma, gerekli ise ilçelerde oluşturulacak denetim ekibinin planlanması vb.) yapmak,
4. İllerde BDO sayısını arttırabilmek amacıyla İl Millî Eğitim Müdürlükleri ile iş birliği içerisinde il koordinatörleri ve/veya denetim ekibi üyeleri tarafından okul/kurum müdürlerine yönelik bilgilendirme toplantıları gerçekleştirmek,
5. İlçe Sağlık Müdürlüklerini/Toplum Sağlığı Merkezlerini ve Sağlıklı Hayat Merkezlerini yürütülecek faaliyetler konusunda bilgilendirmek,
6. BDO sertifika basımının İl Sağlık Müdürlüklerince yapılmasını sağlamak,
7. İl Sağlık Müdürlüklerince denetim, eğitim vb. için gerekli vasıta ayarlamasının yapılmasını, ihtiyaç duyulan araç-gereç, malzeme giderleri için (sertifika, yakıt vb.) bütçe ayrılmasını sağlamak,
8. HTS içinde yer alan BDO modülüne Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlıklarında belirlenmiş ve bilgileri Sağlık Bakanlığı'na iletilmiş olan HTS kullanıcıları personellerce BDO kayıtlarının ve kayıt güncellemelerinin aksatılmadan yapılmasını sağlamak,
9. HTS kayıtlarının her eğitim öğretim dönemi sonunda (yılda iki defa) İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bildirilmesini sağlamak,
10. Millî Eğitim Bakanlığı ile koordineli olarak illerdeki koordinatörler ile denetim ekibinde görevli personelleri seminere/eğitime almak,
11. Yürütülen faaliyetleri gerektiğinde yerinde izlemek ve denetlemek, yürütülecek faaliyetler konusunda gerekli tüm önlemleri almak.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın Yükümlülükleri

1. İl Millî Eğitim Müdürlüklerine gerekli talimatları vermek, yürütülecek faaliyetlerle ilgili bilgilendirmede bulunmak,
2. İllerdeki faaliyetleri yürütecek İl Millî Eğitim Müdürlükleri bünyesinde Şube Müdürü/Birim Sorumlusu düzeyinde veya yetkilendirilen karar verici düzeyde 1 (bir) koordinatör ve denetim komisyonunda görevli olacak en az 2 (iki) personeli belirlemek,
3. Her eğitim öğretim yılı başında İl Millî Eğitim Müdürlüğü il koordinatörü ve İl Sağlık Müdürlüğü il koordinatörü başkanlıklarında denetim ekibi üyeleri ile toplanılarak Programın il planlamasını (önceki çalışmaların değerlendirilmesi, çalışmalarda aksaklık yaşanmaması için gerekli onay/izinlerin alınması, denetim takvimi oluşturma, gerekli ise ilçelerde oluşturulacak denetim ekibinin planlanması vb.) yapmak,
4. Denetim ekibinde yer alan öğretmenlerin asli görevlerini aksatmayacak şekilde ve mümkün olduğu ölçüde ders programlarının denetim planına göre düzenlenmesini sağlamak,
5. İllerde BDO sayısını arttırabilmek amacıyla İl Sağlık Müdürlükleri ile iş birliği içerisinde il koordinatörleri ve/veya denetim ekibi tarafından okul/kurum müdürlerine yönelik bilgilendirme toplantıları gerçekleştirmek,
6. İl Millî Eğitim Müdürlüklerince, okullarda öğretmenler kurulu toplantıları ve/veya seminer dönemi eğitimlerinde Beslenme Dostu Okullar Programının da gündeme alınarak Program hakkında bilgilendirme yapılması,
7. İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerini yürütülecek faaliyetler konusunda bilgilendirmek,
8. İl Millî Eğitim Müdürlüklerince denetim, eğitim vb. için gerekli vasıta ayarlamasının yapılmasını, ihtiyaç duyulan araç-gereç, malzeme giderleri için (yakıt vb.) bütçe ayrılmasını sağlamak,
9. İl Millî Eğitim Müdürlüğü İl İSGB'ler tarafından, e-okul MEM işlemleri 'Okul Sağlığı Bilgileri' giriş ekranına BDO sertifikası alan okul/kurumların veri girişlerinin ve veri giriş güncellemelerinin aksatılmadan yapılmasını sağlamak,
10. e-okul BDO verilerinin her eğitim öğretim dönemi sonunda (yılda iki defa) İl Sağlık Müdürlüğüne bildirilmesini sağlamak,
11. Sağlık Bakanlığı ile koordineli olarak illerdeki koordinatörler ile denetim ekibinde görevli personelleri seminere/eğitime almak,
12. Yürütülen faaliyetleri gerektiğinde yerinde izlemek ve denetlemek, yürütülecek faaliyetler konusunda gerekli tüm önlemleri almak.

GENEL KURALLAR

- i. Okul/Kurumun programa başvurabilmesi için "Beyaz Bayrak" sertifikası sahibi olması gerekmektedir. Sertifika güncel (süresi dolmamış) olmalı ya da okul/kurum Beyaz Bayrak denetimi geçirmiş, sertifikası henüz basılmamış ise de sertifika almaya hak kazanmış okul/kurum olmalıdır.
- ii. Okul/kurum, Beslenme Dostu Okullar Programı'na başvuruda bulunmadan önce bir "başvuru dosyası" hazırlamalıdır (bkz. [BÖLÜM 2. BAŞVURU DOSYASI HAZIRLAMA](#)).

Başvuru dosyası içinde; Beyaz Bayrak sertifikasının örneği, Okul Sağlığı Yönetim Ekibi üye listesi, ekip tarafından hazırlanan okul/kuruma özgü, yıllık BDO planı ve plan kapsamında gerçekleştirilen etkinliklere ait belgeler (fotoğraf, kayıt/katılım listeleri, afiş, broşür vb.) yer almalıdır.

Dosya hazırlığını tamamlayan okul/kurum başvuruda bulunabilir. Başvuru dosyası hazırlamayan okul/kurumun başvurusu kabul edilmeyecektir.

- iii. İlkokul ve ortaokul olarak eğitim veren okullar ilkokul için ayrı ortaokul için ayrı başvuruda bulunacak şekilde dosya hazırlıkları yapmalıdır. EK-2: Denetim Formu ve EK-3: Okul Bilgi Formu ilkokul için ayrı ortaokul için ayrı doldurulacaktır. BDO sertifikası da ilkokul için ayrı ortaokul için ayrı hazırlanacaktır.

BÖLÜM 1. BESLENME DOSTU OKULLAR PROGRAMI İŞ AKIŞI

1. Program İl Millî Eğitim Müdürlüğü aracılığı ile okul/kurumlara; uygulama kılavuzu ve kılavuzun ekleri (EK-1: Beslenme Dostu Okul Başvuru Formu, EK-2: Beslenme Dostu Okul Denetim Formu, EK-3: Okul Bilgi Formu, EK-4: Beslenme Dostu Okul Planı Formu) ile birlikte duyurulur.
2. Eğitim öğretim yılı başında İl Millî Eğitim Müdürlüğü il koordinatörü ve İl Sağlık Müdürlüğü il koordinatörü başkanlıklarında denetim ekibi üyeleri ile Programın il planlamasının (önceki çalışmaların değerlendirilmesi, çalışma takvimi oluşturma, gerekli ise ilçelerde oluşturulacak denetim ekibinin planlanması vb.) yapılması amacıyla toplantı düzenlenir.
3. Başvuru yapan okul/kurumun Başvuru Dosyası başvuru aşamasında İl Millî Eğitim Müdürlüğünce incelenir.
İl Millî Eğitim Müdürlüğünce yapılan incelemede temel koşulların varlığı kontrol edilir.
Temel koşullar: Başvuru Dosyasının varlığı ve dosya içeriğinin tam olmasıdır.
 - **Dosya içeriği tam değil ise**, okul/kuruma yazılı geri bildirim yapılır ve başvuru kabul edilmez. Okul/kurum, eksiklerini tamamlaması halinde tekrar başvuruda bulunabilir.
 - **Dosya içeriği tam ise**, başvurusu ile birlikte okulun/kurumun dosyası incelenmek üzere İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı'nın ilgili birimine iletilir. İl Sağlık Müdürlüğünce dosya içeriklerinin uygunluğu incelenir. Dosyası tam olan okul/kurum denetim ekibi tarafından EK-2: Beslenme Dostu Okul Denetim Formu ile okulların açık olduğu dönemde okul/kurum ziyareti ile denetlenir. Yapılan denetim sonucunda **en az 75 puan** alan okul/kurum BDO sertifikası almaya hak kazanır (**Denetim esasları için bkz. BÖLÜM 3. BESLENME DOSTU OKULLAR PROGRAMI DENETİM ESASLARI**).
3. EK-5'te yer alan BDO sertifikası İl Sağlık Müdürlüğünce basılarak İl Sağlık Müdürü ve İl Millî Eğitim Müdürü tarafından imzalanmasının ardından İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından okul/kuruma teslim edilir. Sertifika, düzenleme tarihinden itibaren 3 (üç) yıl geçerlidir.
4. Yapılan ilk denetim (başvuru denetimi) sonucunda geçerli puan alamayan okul/kuruma eksikleri bildirilerek 3 ay süre verilir. Okul/kurum, eksiklerin denetimi için 3 ay içinde/sonunda tekrar denetlenir.
5. Sertifika alan okul/kurum her eğitim-öğretim yılında bir kez denetlenir (takip denetimi). Söz konusu şartların devamlılığını sağlayamayan okul/kuruma eksikleri bildirilerek 3 ay süre verilir. Okul/kurum, eksiklerin denetimi için 3 ay içinde/sonunda tekrar denetlenir. Eksiklerini tamamlamamış olan okul/kurumun sertifikası geri alınarak iptal edilir.
6. Sertifika süresi dolan okul/kuruma, yapılan takip denetimi (okulun 3. takip denetimi) sonucunda koşulların devamını sağlaması halinde yeni tarihli sertifika düzenlenir.
7. BDO sertifikası almaya hak kazanan okul/kurumların, İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde yetkilendirilmiş personel tarafından HTS içinde yer alan BDO Modülüne kayıtları yapılır.
8. BDO sertifikası almaya hak kazanan okul/kurumların, e-Okul MEM işlemleri 'Okul Sağlığı Bilgileri' giriş ekranına gerekli kayıtlarının yapılması sağlanır.
9. Her eğitim-öğretim yılı için program kapsamında yürütülen faaliyetlerin değerlendirilmesi amacıyla, Haziran ayının son iki haftasında İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve İl Sağlık Müdürlüğü

koordinatörleri ve denetim ekibinde yer alan personeller ile yıllık değerlendirme toplantısı yapılır. Toplantı raporu il Millî Eğitim Müdürlüğü ve İl Sağlık Müdürlüğü makamına sunulur, Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı'na iletilir.

BÖLÜM 2. BAŞVURU DOSYASI HAZIRLAMA

Okul/kurum başvuruda bulunmadan önce bir “Başvuru Dosyası” hazırlar. Dosya hazırlığını tamamlayan okul/kurum başvuruda bulunabilir. Başvuru dosyası hazırlamayan veya dosya içeriği tam olmayan okul/kurumun başvurusu kabul edilmez. Dosya içinde;

- Beyaz Bayrak sertifikasının örneği,
- Okul/kurum bünyesinde oluşturulan Okul Sağlığı Yönetim Ekibi üye listesi,
- Ekip tarafından hazırlanan okul/kuruma özgü yıllık BDO planı (plan EK-4'ten yararlanılarak hazırlanabilir), plan kapsamında gerçekleştirilen etkinliklere ait belgeler (fotoğraf, kayıt/katılım listeleri, afiş, broşür vb.) yer almalıdır (belgeler dosyaya CD içinde eklenmiş olabilir).

NOT: İlk defa plan hazırlayan okul/kurumlar; daha önce yapılmış sağlıklı beslenme, hareketli yaşam gibi konularda etkinliklere ait fotoğraf, kayıt/katılım listeleri, afiş, broşür vb. belgeleri **varsa** dosyalarına eklerler. Daha önce yapılmış böylesi bir etkinlik olmaması halinde dosyada bu evraklar olmayabilir.

BÖLÜM 3. BESLENME DOSTU OKULLAR PROGRAMI DENETİM ESASLARI

BDO olmak için başvuruda bulunan ve başvuru dosyasının içeriği tam ve uygun olan okul/kurum, denetim ekibi tarafından EK-2: Beslenme Dostu Okul Denetim Formu ile okulların açık olduğu dönemde (eğitim öğretim takvimi içinde) okul/kurum ziyareti ile denetlenir.

Denetim, EK-2: Beslenme Dostu Okul Denetim Formunun; A. Yönetim Faaliyetleri, B. Eğitim Faaliyetleri ve Farkındalığı Arttırma, C. Okul Sağlığı Hizmetleri, D. Destekleyici Okul Çevresi Oluşturma ve Fiziki Koşullar başlıkları doğrultusunda yapılır. Yapılan denetim sonucunda **en az 75 puan** alan okul/kurum Beslenme Dostu Okul olmaya hak kazanır.

ÖRNEK YILLIK ÇALIŞMA TAKVİMİ

Eylül-Ekim	İl MEM aracılığı ile Beslenme Dostu Okullar Programı'nın il genelinde duyurusunun yapılması
Ekim-Aralık	Başvuruların kabulü ve değerlendirilmesi
Aralık-Mayıs	Yeni başvuran okul/kurumların ilk denetimi (başvuru denetimi) ve BDO sertifikası alan okul/kurumların yıllık denetimi (takip denetimi)
Haziran	Yıllık değerlendirme toplantısı
Temmuz-Eylül	Yeni eğitim öğretim yılı için il planlama toplantısı, okul yöneticilerine yönelik bilgilendirme toplantıları

Bu iş planı illere örnek olarak hazırlanmıştır. Başvuru denetimleri başvuruları takiben üç ay içinde gerçekleştirilir. İklim ve ulaşım koşulları göz önünde bulundurularak başvuru yapan okula en geç 15 gün öncesinde ziyaret tarihi bildirilir. Planlanan ziyaretin gerçekleştirilememesi durumunda okula ziyaret iptali ile ilgili geri bildirimde bulunularak bir sonraki ziyaret tarihi belirlenmelidir. Başvuru ve takip denetimi eş veya farklı zamanlarda yapılabilir. Bölgesel coğrafik değişikliklere göre il kendi özgün yıllık iş planını (İl MEM ve İl Sağlık Müdürlüğü bir arada) hazırlar.

NOT: Okul/kurum denetlenirken yetkilinin/yetkililerin beyanı esastır. Gerekli görülen durumlarda denetim ekibi ilgili denetim maddesine ait plan/program/raporları, varsa etkinlik/yarışma/ şenlik vb. aktivitelere ait fotoğraf veya videoları, izleme/değerlendirme çizelgeleri, denetim formları gibi belgeleri talep ederek incelemek isteyebilir.

A) YÖNETİM FAALİYETLERİ (30 PUAN)

1. Beslenme Dostu Okul Planı hazırlamak için “Okul Sağlığı Yönetim Ekibi” bulunmaktadır (5 puan)

Sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam konularında oluşturulacak ve uygulanacak sağlıklı yaşam biçimlerini destekleyici, yeterli ve dengeli beslenmeyi ve hareketli yaşamı teşvik edici okula özgü bir BDO planı hazırlamak için kurulacak Okul Sağlığı Yönetim Ekibi; bir idareci, bir öğretmen, bir öğrenci, bir okul aile birliği üyesinden oluşur (bkz. Okulda Sağlığın Korunması ve Geliştirilmesi Uygulama Kılavuzu. Kılavuz için internet uzantısı: <https://okulsagligi.meb.gov.tr/>).

2. Beslenme Dostu Okul planı hazırlanmış ve planda amaç, hedefler ve etkinlikler belirlenmiştir (5 puan)

Okulun, okula özgü, yıllık yazılı bir BDO planı bulunmalıdır. Yıllık hazırlanan planların takip denetimlerinde güncellendiğinin denetlenmesi gerekir. Plan oluşturulurken EK-4: Beslenme Dostu Okul Planı Formundan ve sayfa 11 'de yer alan örnek formdan yararlanılabilir.

Planın öğrenciler, aileler ve okul çalışanlarının beslenme ve fiziksel aktivite durumlarının geliştirilmesine odaklı bir amacı olmalıdır.

Amaç doğrultusunda A. Yönetim Faaliyetleri, B. Eğitim Faaliyetleri ve Farkındalığı Arttırma, C. Okul Sağlığı Hizmetleri ve D. Destekleyici Okul Çevresi Oluşturma ve Fiziki Koşullar başlıklarını içeren hedefler belirtilmelidir.

Hedeflerin belirtilmesinin ardından her bir hedefin uygulaması olacak etkinlik/etkinlikler belirlenmelidir. Etkinlikler, hedef doğrultusunda ne yapılacağını gösterir. Örneğin; öğrenci, okul çalışanları ve ailelerin katılımı ile sağlıklı beslenme ve hareketli hayatı teşvik edecek yarışmalar, oyunlar, spor müsabakaları vb. etkinlikler içeren bir piknik organizasyonu gerçekleştirmek.

Etkinliklerin zaman çizelgeleri oluşturularak eğitim-öğretim döneminde yerini almalıdır. Zaman çizelgesi etkinliğin uygulanacağı tarihi veya tarih aralığını gösterir. Örneğin; piknik organizasyonu Mayıs ayında gerçekleştirilecek.

3. Etkinliklerin izleme/değerlendirmesi yapılmaktadır (5 puan)

Etkinliklerin uygulanıp uygulanmadığı ve sonuç değerlendirmesi yapılmalıdır. Hedef ile ilgili sürece dair izleme ve değerlendirmeler belirtilmelidir. Örneğin; piknik 80 öğrenci, 25 okul çalışanı ve 140 velinin katılımı ile gerçekleştirildi, sağlıklı yiyecek ve içecekler getirme koşulu yerine getirildi, görevlendirilen kişiler görevlerini yerine getirdi vb.

Etkinliklerin izleme ve değerlendirmesinde amaç ve hedefler doğrultusunda her sınıf için farklı ölçütler kullanılabilir. Etkinliklere katılan kişi sayısı (öğretmen, öğrenci, veli vb.), düzenlenen etkinlik sayısı, etkinliklere katılan kişilerin etkinliklerle ilgili yazılı geri bildirimleri, Beden Eğitimi Derslerine aktif katılan öğrenci yüzdesindeki değişim, yürüyerek/bisikletle okula gelen öğrencilerin yüzdesindeki değişim, sağlıklı beslenme ile ilgili tüketim alışkanlıklarındaki değişim (Türkiye Beslenme Rehberinden yararlanılarak sağlıklı beslenme ölçekleri ile değişimin ölçülmesi), BKİ değerleri yaş ve cinsiyetine göre yüksek veya düşük bulunan öğrenci yüzdesindeki değişim, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin BKİ değişimi vb.

4. Beslenme Dostu Okul Planı'nın benimsenmesi ve yaygınlaştırılması konusunda çalışmalar yapılmaktadır (5 puan)

Bunun için yılda en az bir kere ailelerin, okul çalışanlarının ve ilgili paydaşların katılımı sağlanarak BDO kavramının işlendiği aktivite düzenlenmelidir.

5. Okul çağı çocuklarının gereksinimlerine ve kültürel yapıya uygun bir beslenme eğitimi öğretim programları doğrultusunda etkin bir şekilde verilmektedir (5 puan)

Okul çağı çocuklarının gereksinimlerine ve kültürel yapıya uygun bir beslenme eğitimi, öğretim programları doğrultusunda etkin bir şekilde verilmelidir. Beslenme eğitimi; öğrencilerin yaş ve algılama düzeylerine, bölgenin kültürel beslenme alışkanlıklarına ve öncelikli sağlık sorunlarına (şişmanlık, vitamin-mineral yetersizlikleri, malnütrisyon, guatr, diş çürükleri, anemi vb.) göre etkin şekilde işlenmelidir.

Program doğrultusunda; öğrenim programlarında yer alan sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam konularındaki kazanımların sağlanması beklenmektedir.

Beslenme eğitimi sadece sınıfı değil aynı zamanda okul ortamını ve çalışanlarını, aile ve içinde yaşanan toplumu da kapsamalıdır. Örneğin; ev ödevleri yerel beslenme kültürünün, alışveriş alışkanlıklarının, aile bireylerinin beslenme alışkanlıklarının araştırılmasını/değerlendirilmesini, sağlıklı menü oluşturmayı içerebilir; sağlıklı beslenme (yeterli ve dengeli) araştırmaları için okullarda çalışma grupları kurulabilir, bu konularda dönem ödevleri verilebilir; çiftliklere, marketlere, pazar yerlerine, fırın, lokanta, yemekhane, yemek fabrikası gibi gıda üretimi/hizmeti yapan yerlere sınıf gezileri düzenlenebilir; sağlıklı besin hazırlama yöntemleri öğretilebilir, beslenme laboratuvarı kurularak uygulamalı dersler/atölye çalışmaları eklenebilir; Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı derslerinde sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite ile ilgili kompozisyon ödevleri verilebilir; farklı derslerde sınav soruları sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite konularını içerecek şekilde geliştirilebilir; pano hazırlanabilir, okulun internet sitesinde forumlar oluşturulabilir; ailelerin de katıldığı sağlıklı besinlerle hazırlanmış, eğitici ve eğlenceli piknikler düzenlenebilir.

6. Beden eğitimi öğretim programı doğrultusunda; yaş, cinsiyet ve kültürel açıdan uygun fiziksel aktivite eğitimi etkin şekilde verilmektedir (5 puan)

Çocukluk ve ergenlik dönemi kişilere düzenli fiziksel aktivite alışkanlığının kazandırılması ve bu alışkanlığın yaşam boyu devam ettirilmesi için en uygun dönemdir. Öğretim programında var olan beden eğitimi dersi öğrencilere yaş, cinsiyet ve kültürel açıdan uygun olacak şekilde düzenlenmeli ve öğrencilerin fiziksel olarak aktif olması teşvik edilerek etkili bir şekilde işlenmelidir. Beden eğitimi derslerinde fiziksel aktivitenin yararları (kas-iskelet sistemi üzerindeki olumlu etkileri, ağırlık kontrolündeki yeri, bilişsel fonksiyonların ilerlemesindeki rolü, iyi ruh halini desteklemesi, çocuğun/ergenin kendine güveninin artmasındaki etkisi, sosyal yaşama katkısı, planlı ve programlı olmayı sağlaması, uyku düzenine yararı vb.) ve sedanter (hareketsiz) bir yaşamın riskleri (tip II diyabet, hipertansiyon, kalp-damar hastalıkları gibi kronik hastalıklara, kansere yakalanma ve obezite riskini arttırdığı, erken ölümlere sebep olduğu vb.) anlatılmalıdır.

Derslerde; değişik sporların kökeni, Dünya ve Türkiye tarihindeki önemli sporcuların yaşam öyküleri, olimpiyat oyunlarının geçmişi, spor tarihindeki ilgi çekici olaylar işlenebilir; öğrencilerle birlikte yeni oyunlar yaratılıp, geliştirilebilir; yerel çocuk oyunlarına yer verilebilir; okul kendi içinde yaşlara göre farklı spor dallarında yarışmalar düzenleyebilir; okullar arası spor yarışmaları düzenlenebilir; tanınmış yerel sporcular öğrencilerle sohbet etmek, birlikte fiziksel aktivite yapmak, öğrencilere ödül vermek için davet edilebilir; okulun bahçesi varsa bahçe işleri uygulamaları yapılabilir; doğa gezileri düzenlenebilir; derslere müzik eşliğinde danslar eklenebilir, dans grupları kurulabilir ya da halay çekmek gibi halk oyunlarına yer verilebilir.

Daha ayrıntılı fiziksel aktivite önerileri için Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan ve <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/beslenmehareket-anasayfa.html> internet sitesinden ulaşılabilen Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi'nden yararlanılabilir.

B) EĞİTİM FAALİYETLERİ VE FARKINDALIĞIN ARTIRILMASI (20 PUAN)

1. Sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam konularında sınıf içinde münazara ortamı yaratılmakta, akran eğitiminden yararlanılarak öğrencilerin birbirlerini eğitmelerine ve beslenme konularını birlikte tartışmalarına zemin hazırlanmaktadır (4 puan)

Okul öncesi için; renkleri öğretirken meyve ve sebzelerin kullanılması, oyun ve faaliyet saatlerinde sağlıklı beslenme ve hareketli yaşamın önemine dair mesajlar verilmesi, beslenme saatlerinde tüketilen yiyeceklerin sağlık üzerine olumlu etkilerinden bahsedilmesi vb. uygulamalara tüm çocukların katılımı sağlanabilir.

2. Sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam konularında ulusal/uluslararası gün/haftalar etkin olarak kutlanmaktadır (4 puan)

11-17 Mart "Dünya Tuza Dikkat Haftası", 7 Nisan "Dünya Sağlık Günü", 7-13 Nisan "Dünya Sağlık Haftası", 15 Nisan "Büyümenin İzlenmesi günü", 22 Mart "Dünya Su Günü", 10 Mayıs "Dünya Sağlık İçin Hareket Et Günü", 22 Mayıs "Dünya Obezite Günü", 27 Eylül "Dünya Okul Sütü Günü", 3-4 Ekim "Dünya Yürüyüş Günü", 15 Ekim "Dünya El Yıkama Günü", 16 Ekim "Dünya Gıda Günü", 14 Kasım "Dünya Diyabet Günü", 18-24 Kasım "Ağız ve Diş sağlığı Haftası", 24 Kasım "Çocuk Hakları Günü" ve "Öğretmenler Günü", 12-18 Aralık "Yerli Malı Haftası". Örneğin; Yerli Malı Haftası'nda sağlıklı besinlerin hazırlanması ve tüketilmesi sağlanabilir.

3. Sağlıklı beslenme ve hareketli yaşamı teşvik edici bilgi yarışması, resim yarışması, şenlik vb. okul içi etkinlikler düzenlenmektedir (4 puan)

Bu etkinlikler; sınıf içinde bireysel veya grup çalışması olabileceği gibi sınıflar arası da olabilir. Resim/şiiir/fotoğraf/öykü/fotoöykü yarışmaları, proje geliştirme yarışmaları, bilgi yarışmaları düzenlenebilir. Okullarda şenlikler düzenlenebilir, bu şenlikleri geleneksel hale getirebilir, şenliklere velilerin ve okul çalışanlarının da katılımı sağlanabilir (bisiklet şenliği, uçurtma şenliği, sağlıklı yemek yapma şenliği vb.). Okul öncesi için bu etkinlikler renkleri öğretirken meyve ve sebzelerin kullanılması, oyun ve faaliyet saatlerinde sağlıklı beslenme ve hareketli yaşamın önemine dair mesajlar verilmesi, beslenme saatlerinde tüketilen yiyeceklerin sağlık üzerine olumlu etkilerinden bahsedilmesi vb. gibi uygulanabilir.

4. Velilere yönelik sağlık, sağlıklı beslenme, hareketli yaşam vb. konularda bilgilendirme çalışmaları yapılmaktadır (4 puan)

Yılda en az bir kere velilere yönelik, ilgili branş öğretmeni veya diyetisyen, doktor, hemşire/ebe, fizyoterapist, psikolog vb. bir uzman ile fiziksel aktivite etkinlikleri, ilgili konularda seminer, toplantı, konferans gibi eğitim etkinlikleri düzenlenmeli ve/veya velilere yönelik broşür, kitapçık gibi eğitim materyalleri hazırlanarak dağıtımı yapılmalıdır.

5. Okul çalışanlarına sağlık, sağlıklı beslenme, hareketli yaşam vb. konularda eğitim verilmektedir (4 puan)

Yılda en az bir kere okul çalışanlarına yönelik, ilgili kurum/kuruluşlardan (İl Sağlık Müdürlükleri, İlçe sağlık Müdürlükleri/Toplum Sağlığı Merkezleri, Sağlıklı Hayat Merkezleri) doktor, diyetisyen, hemşire/ebe, fizyoterapist, gıda mühendisi gibi uzmanların katılımıyla ilgili konularda eğitim etkinlikleri düzenlenerek bilgilerin güncellenmesi sağlanmalıdır.

C) OKUL SAĞLIĞI HİZMETLERİ (6 PUAN)

1. Öğrencilerin boy/kilo ölçümleri yılda en az bir kere yapılmakta ve sonuçlar öğrenci ve velilerle paylaşılmaktadır (3 puan)

Öğrencilerin boy uzunluğu ve vücut ağırlığı ölçümleri yılda en az bir kere okulun tartı aleti (tercihen taşınabilir dijital/elektronik tartı) ve ayakta boy ölçeri (stadiometre) bulunması

halinde öğretmenlerce yapılarak kaydedilmelidir. Okul teknik olanaklara sahip değilse öğrencilerin aile hekimliklerinden getirecekleri ölçümleri esas alınır.

Ölçümler sonucunda her çocuk için elde edilen vücut ağırlığı ve boy uzunluğu değerleri ile o çocuğun BKİ değeri hesaplanmalıdır.

Çocuğun gelişiminin izlenmesi ve sonuçların değerlendirilmesi için yapılan tüm ölçümler bir çizelgede birleştirilerek vücut ağırlığı, boy uzunluğu ve BKİ sonuçları yaş grupları ve cinsiyete göre değerlendirilmelidir. Düzenli izlem sonuçları öğrencinin kendisi ile ve isteyen veliler ile paylaşılmalıdır.

“Sağlıkla İlgili Fiziksel Uygunluk Karnesi” uygulaması ile ortaokul ve liselerde bu ölçümler beden eğitimi ve spor dersi öğretmenlerince yapılmakta ve her öğrenci için e-okul sistemine kaydedilmektedir. Okulun, bu madde için bu ölçümleri yaptığını belirtmesi geçerli sayılacaktır.

BKİ HESAPLANMASI

Vücut ağırlığı ve boy uzunluğu ölçülür. Boy uzunluğunun metre cinsinden karesi alınarak aşağıdaki formülde yerine konularak hesaplanır.

$$\text{BKİ hesaplama formülü} = \text{vücut ağırlığı (kg)} / (\text{boy uzunluğu (m)})^2$$

Örnek: 12 yaşında, 36 kg ağırlığında ve 145 cm boyundaki erkek bir öğrenci için BKİ hesaplaması şu şekilde olmalıdır: $36 / (1,45 \times 1,45) = 17,1 \text{ kg/m}^2$.

Değerlendirme: Yaşına ve cinsiyetine göre öğrencinin ölçüm sonuçları değerlendirildiğinde, “normal” aralıkta olduğu belirlenmiştir (değerlendirme için sayfa 12'deki tablodan yararlanılabilir).

Hesaplamalar için internet uzantısı:

<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/beslenmehareket-hesaplamalar/beslenmehareket-yetiskin-beden-kitle-indeksi.html>

2. Risk grubundaki (zayıf, fazla kilolu, şişman) öğrenciler velileri ile görüşmeler/bilgilendirme faaliyetleri yapılarak sağlık kuruluşlarına yönlendirilmektedir (3 puan)

Ölçümler sonucunda risk grubunda (zayıf, fazla kilolu, şişman) olduğu belirlenen öğrencilerin velileri ile görüşülerek aile hekimine yönlendirilmeleri gereklidir. Aile hekimi kendi muayenesinin ardından beslenme danışmanlığı hizmetinden yararlanması için öğrenciyi İlçe Sağlık Müdürlüğü veya SHM'de görevli diyetisyene yönlendirmesini yapacaktır.

D) DESTEKLEYİCİ OKUL ÇEVRESİ OLUŞTURMA VE FİZİKİ KOŞULLAR (44 PUAN)

1. Sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam konularında doğru mesajlar var ve bu mesajlar okul içi uygun yerlerde (sınıf panoları, koridor panoları vb.) sergilenmektedir (4 puan)

Öğrenci, okul çalışanları ve velilere yönelik sağlıklı beslenme ve hareketli yaşamı destekleyen doğru mesajlar içeren poster, afiş, broşürler vb. materyaller okul içi uygun yerlerde sergilenmelidir. Örneğin; doğru hazırlanmış beslenme çantalarının/ara öğünlerin fotoğrafları veya beden eğitimi derslerinde çekilen fotoğraflar sınıf veya okul koridorundaki panolarına asılabilir, merdiven basamak aralarına doğru mesajlar yazılabilir. Yardımcı dokümanlara Sağlık Bakanlığı'nın <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/beslenmehareket-anasayfa> internet sitesinden ulaşılabilir.

NOT: Öğrencilere Tarım ve Orman Bakanlığı'nın güvenilir gıda konusunda oluşturduğu ALO 174 GIDA HATTI ve www.alo174.gov.tr/ internet sitesinin tanıtımının yapılması farkındalığın artırılması için faydalı olabilir ☺

2. Okul bahçesi; oyun oynama, koşma vb. etkinliklere uygun olarak düzenlenmiştir (2 puan)
Okul bahçesi oyun oynama, koşma gibi etkinliklere uygun olarak düzenlenmelidir. Öğrencilerin yaş gruplarına uygun olarak gezip oynamaları ve sportif etkinliklerde bulunmaları için çevre imkânlarından yararlanılarak; kum havuzu, voleybol, basketbol sahaları gibi yerler ile asılma, tırmanma, denge, atlama gibi araçlar sağlanır. Bu araçların düzenli olarak bakımı ve onarımı yapılmalıdır.

3. Okulun uygun donanım/ekipmana sahip spor salonu/çok amaçlı salon veya spor alanı bulunmaktadır (2 puan)
Uygun donanım/ekipmana sahip spor salonu/çok amaçlı salonu veya bahçe içerisinde yeterli büyüklükte açık (basketbol, voleybol, futbol vb. sahası)/ kapalı spor alanı bulunmalıdır. Anaokullarında da çok amaçlı salon, oyun odası vb. çocukların egzersiz yapabilecekleri alanların ve uygun ekipmanların bulunması beklenir.

4. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri dersine aktif katılım sağlanmaktadır (2 puan)
Bu maddenin okul öncesinde uygulanabilirliği; fiziksel aktiviteyi arttıracak oyun ve/veya aktivitelerin artırılması ile sağlanabilir.

NOT: Anaokulları, çocukları düzenli fiziksel aktivite konusunda teşvik edici etkinlikler yapıyorsa o anaokuluna tam puan verilir 😊

5. Çeşitli spor dallarında takımlar bulunmaktadır ve öğretmen/ilgili uzmanlar eşliğinde antrenman yapılmaktadır (3 puan)
Spor ya da fiziksel aktivite takımları/ekipleri/kulüpleri (basketbol, voleybol, futbol, tenis, yüzme, eşli danslar, halk oyunları vb.) kurularak aktif şekilde çalışmaları sağlanabilir; okul çevresinde yürüyüş, bisiklet ve dinlenme alanları varsa öğrencilerin yararlanması sağlanabilir; okul idaresi okul sonrası fiziksel aktiviteyi desteklemek amacıyla bir spor kulübü/tesisi ile anlaşma yaparak öğrencileri buraya yönlendirebilir.

NOT: Anaokulları, çocuklara spor konusunda bilgilendirme ve yaşına uygun spor konusunda doğru yönlendirme yapıyorsa o anaokuluna tam puan verilir 😊

6. Okul çalışanları sağlıklı yaşam tarzını, sağlıklı beslenme ve düzenli fiziksel aktivite yapmayı teşvik edecek şekilde model olmaktadır (3 puan)
Okul çağı, çocuğun toplum yaşamına ilk kez girdiği dönemdir. Bu nedenle çocuğun; sağlıklı bir yaşam biçimi geliştirmesinde, sağlıklı beslenme alışkanlıkları kazanmasında, düzenli fiziksel aktivite yapmayı yaşamının bir parçası haline getirmesinde tüm okul çalışanlarının ayrı ayrı ve bir bütün olarak önemli payları vardır. Bu doğrultuda; toplu katılımlı sportif etkinlikler, öğretmen-öğrenci takım yarışmaları gibi etkinlikler düzenlenebilir.

7. Öğrencilerin ara öğün yapmaları teşvik edilmekte ve ara öğün içerikleri öğretmenlerce/ilgili uzmanlarca kontrol edilmektedir (3 puan)
Okul idaresi ve öğretmenlerce öğrencilerin sağlıklı ara öğün tüketmeleri teşvik edilmeli ve desteklenmelidir. Ara öğün/ara kahvaltı/beslenme saatinde öğrencilerin evden getirdikleri beslenme çantası/ara öğün içerikleri sağlıklı gıdalardan oluşmalıdır. Ara öğünde öğrencilerin sağlıklı besinler tüketmelerini sağlamak amacıyla; ara öğün içerikleri öğretmenlerce/ilgili uzmanlarca (diyetisyen gibi) kontrol edilebilir, haftalık/aylık ara öğün listeleri oluşturularak öğrencilere dağıtılabılır veya okul koridorları, kantin, yemekhane panolarından takip edilmesi sağlanabilir. Okul ara öğün hizmeti veriyorsa böylesi listeler yardımıyla ara öğün hazırlayabilir.

Ayrıca okul çalışanlarının ara öğün yaparak öğrencilere örnek olması, okul duyuru alanları/panolarında konuyla ilgili mesajlar yer alması vb. yöntemler uygulanabilir.

Bu konuda, Sağlık Bakanlığı'nın "Okul Öncesi ve Okul Çağı Çocuklara Yönelik Beslenme Önerileri ve Menü Programları" kitabından yararlanılabilir. Kitabın internet uzantısı:

<https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-hareketli-hayat-db/Yayinlar/kitaplar/diger-kitaplar/okul-oncesi-ve-okul-cagi-cocuklara-yonelik-beslenme-onerileri-ve-menu-programlar.pdf>

8. Okul çevresinde hizmet veren yiyecek/içecek satışı yapan yerlerin denetlenmesi ve kontrolü için rutin aralıklarla ilgili kurumlardan destek alınmaktadır (2 puan)

Okul idaresi, gerektiğinde okul çevresinde hizmet veren yiyecek/içecek satışı yapan yerlerin denetlenmesi ve kontrolü için rutin aralıklarla ilgili kurumlardan destek almalıdır.

Ayrıca okulda satışı/sunumu yapılmayan yiyecek ve içeceklerin öğrencilere okul çevresindeki yerler tarafından da satılmamasını sağlamak amacıyla bu işyerleri ile sağlıklı beslenme ile ilgili afiş asılması gibi uygulamalar için görüşülebilir (afişlerin temini için İlçe Sağlık Müdürlükleri, Toplum Sağlığı Merkezleri, İl Sağlık Müdürlüklerine başvurulabilir).

NOT: Okul çevresinde böylesi yerler olmaması durumunda okula tam puan verilir ☺

9. Güvenli hijyen ve sanitasyon davranışı desteklenmektedir (2 puan)

El yıkama, gıda hazırlama, temiz içme/kullanma suyu, su ve gıdalarla bulaşan hastalıklar gibi konularda panolar hazırlanması; ortak kullanılan su makinası, damacana pompası vb. periyodik temizliğinin yapılması/yaptırılması; sınıf/okul temizliği ile ilgili haftalık iş takvimi oluşturulması ve kontrolü; öğrencilerin el yıkama konusunda (özellikle yemek yemeden önce, tuvalete girmeden önce, tuvaletten çıktıktan sonra vb.) teşvik edilmesi; dış fırçalama konusunda öğrenci ve velilerin teşvik edilmesi; okul ortamında öğrenci ve çalışanlar arasında olumlu hijyen davranışlarının teşvik edilmesi; velilerin beyaz bayrak, BDO sertifikası konusunda bilgilendirilmesi, hijyen konularındaki okul etkinliklerinde yer almaları gibi uygulamalar bu madde altında değerlendirilebilir.

10. Okulda olumlu sosyal çevre geliştirilmektedir (1 puan)

Okulun BDO planının bir parçası ya da ayrı olarak; damgalama, ayrımcılık, fiziksel şiddet, zorbalık vb. davranışlara karşı bir politikası/uygulamaları olmalıdır. Bu politika; vücut tipi, besin tercihi, fiziksel aktivite gibi konularda damgalamayla olumlu yöntemlerle başa çıkacaktır. Olumlu sosyal çevrenin oluşmasında çeşitli etkinliklerin düzenli olarak yürütülmesini destekleyecek okul kulüplerinin aktif çalışması; okulda her zaman ulaşılabilir olan, düşünce ve endişelerin güvenle paylaşılabilmesi bir kişinin bulunması; öğrenci, öğretmen ve okul çalışanları arasında güvenli bir atmosferin oluşturulması gibi maddelerden bir veya birkaçının bulunması yeterlidir.

11. Okulun yemekhane/taşınmalı yemek hizmeti yoksa 12. maddeye geçilir, varsa a,b,c,d maddeleri puanlanır

a. Yemek yiyebilmek için uygun süre (en az 40 dakika) ayrılmaktadır (3 puan)

Millî Eğitim Bakanlığı'nın İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde yemek ve dinlenme için belirli bir süre (en az 40 dakika) verilmesi belirtilmektedir. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde ise "öğle arası dinlenme süresi 45 dakikadan az olamaz" ifadesi yer almaktadır. Bu kapsamda yemek yiyebilmek ve dinlenebilmek için okul en az 40 dakika süre ayrılmalıdır.

b. Menüler Sağlık Bakanlığı'nın yayımladığı menü modelleri örnek alınarak hazırlanmaktadır (3 puan)

Önerilen kitaba 7. maddede verilmiş olan uzantıdan ulaşılabılır.

c. Yemekhane hizmetleri yönetim tarafından rutin aralıklarla denetlenmekte ve gerekli durumlarda İl/İlçe Tarım Müdürlüğünden destek alınmaktadır (2 puan)

d. Okuldaki yemekhane ortamları, yiyecek-içecekler ve yiyecek-içecek hizmeti sunanların faaliyetleri ilgili mevzuatlara uygundur (2 puan)

Öğrencilerin yemek yiyebileceği temiz, havalandırılmış, yeterli şekilde aydınlatılmış ve yeterli büyüklükte alan/yemekhane bulunacaktır. Yiyecek/içecek sağlayıcıları/satıcıları sağlıklı beslenme ve gıda güvenilirliği kurallarına uyacaktır.

Yemekhane çalışanlarına güvenli gıda üretimi ve sağlıklı beslenme konusunda ilgili kurum ve kuruluşlardan destek alınarak veya uzman bir personel ile hizmet içi eğitimler düzenlenmeli, çalışanların gerekli belgelerinin (hijyen, aşçılık gibi belgeler) temini ve uygunluğu düzenli olarak denetlenmelidir.

Okulda servis edilen yiyecekler Türkiye Beslenme Rehberine uygun olmalı; yüksek yağ/şeker ve yoğun enerji içeren, vitamin ve minerallerden fakir yiyecek ve içecekler sunulmamalıdır.

12. Okulun kantini/kooperatifi varsa a,b,c,d,e maddeleri puanlanır

a. Okul kantin/kooperatifinde; süt ve/veya ayran ve/veya yoğurt satışı yapılmaktadır (2 puan)

b. Okul kantin/kooperatifinde; tane ile meyve/sebze ve/veya taze sıkılmış meyve/sebze suyu satışı yapılmaktadır (2 puan)

c. Yetersiz ve dengesiz beslenmeye neden olabilecek yiyecek ve içeceklerin tüketimini özendirici reklam, promosyon, tanıtım amaçlı afiş, poster, broşür bulunmamaktadır ve bu ürünlerin satışı yapılmamaktadır (2 puan)

Millî Eğitim Bakanlığı'nın yürürlükte olan ilgili genelge ve yönetmeliklerine göre yağ ve enerji içeriği yüksek vitamin ve minerallerden fakir yiyecek ve içeceklerin reklamı ve satışı yapılmayacaktır.

d. Okuldaki kantin/kooperatif ortamları, yiyecek-içecekler ve kantin/kooperatif hizmeti sunanların faaliyetleri ilgili mevzuatlara uygundur (2 puan)

Öğrencilerin yemek yiyebileceği temiz, havalandırılmış, yeterli şekilde aydınlatılmış ve yeterli büyüklükte alan bulunacaktır. Yiyecek/içecek sağlayıcıları/satıcıları sağlıklı beslenme ve gıda güvenilirliği kurallarına uyacaktır.

Kantin çalışanlarına güvenli gıda üretimi ve sağlıklı beslenme konusunda ilgili kurum ve kuruluşlardan destek alınarak veya uzman bir personel ile hizmet içi eğitimler düzenlenmeli, çalışanların gerekli belgelerinin (hijyen belgesi gibi) temini ve uygunluğu düzenli olarak denetlenmelidir.

e. Okul kantini; ilgili genelgede belirtilen esaslara uygun olarak, ayda en az bir kez aynı genelge ekinde bulunan "Ek-3: Okul Kantini Denetim Formu" kullanılarak denetlenmektedir (2 puan)

Millî Eğitim Bakanlığı'nın 10.03.2016 tarihli ve 90757378-10.06-E.285293 sayılı Okul Kantinlerinde Satılacak Gıdalar ve Eğitim Kurumlarındaki Gıda İşletmelerinin Hijyen

Yönünden Denetlenmesi konulu genelgesi gereği aylık denetimler yapılmalıdır. Aynı genelgeler gereği, denetim sonucunda sağlığı olumsuz etkileyecek bir durumla karşılaşırsa İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlükleri ile iş birliği yapılarak uygunsuzlukların giderilmesi sağlanmalıdır. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda Sağlık Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı ilçe birimlerinin de dâhil olduğu ilçe denetim ekipleri tarafından okul/kurumlardaki gıda işletmeleri denetlenmeye başlamıştır. Denetimler için hazırlanan kılavuzuna ve ayrıntılı bilgiye <http://okulsagligi.meb.gov.tr/> internet sitesinden ulaşılabilir.

Okul kantinlerinde satılacak gıdalara yönelik Genelge güncellemeleri takip edilmeli ve güncellemeler uygulanmaya yansıtılmalıdır.

Tablo 1. Örnek Beslenme Dostu Okul Planı Formu

AMAÇ: ili, okulunda Beslenme Dostu Okul Programının,.....uygulamaları ile öğrencilerin ve okul çalışanlarının süre sonundadavranışları kazanmaları,davranışını % arttırmak

(Örnekler 4 denetim başlığını içerecek şekilde çeşitlendirilir)

HEDEFLER:

..... konusunda öğrenci/öğretmen/velilerde farkındalık oluşturmak, karşılaştırmak, farklarını saptamak, davranışı oluşturmak, katmak, katılmak, %... oranında azaltmak, yapmak, örnek olmak, seçmek, uygulamak, kullanmak, desteklemek,düzenlemek

ETKİNLİKLER ve İZLEME-DEĞERLENDİRME

ETKİNLİKLER	UYGULAMA ZAMANI	AÇIK HEDEF UYGULANDI MI?		İZLEME-DEĞERLENDİRME
		EVET	HAYIR	
(etkinlik belirtilir)	(etkinlik zamanı belirtilir)	(etkinliğin uygulanıp uygulanmadığı belirtilir)		(sürece dair hedef ile ilgili izleme ve değerlendirmeler belirtilir)
Semt pazarı gezisi	Mart ayında semt pazarı günlerinde	Evet		Sebze ve meyve satın alırken ve tüketirken dikkat edilmesi gereken hususlar öğrencilere anlatılarak semt pazarı gezisi sınıf bazlı gerçekleştirildi. Geziye katılmayan sınıfların bir sonraki semt pazarına katılımları sağlanacaktır.
"Sağlıklı Büyüyelim Eğlenelim Gülelim" karikatür yarışmasının 'sağlıklı beslenme' ve 'düzenli fiziksel aktivite' konularında yapılması	Nisan-Mayıs	Evet		Karikatür yarışması okul çapında duyuruldu, görevli öğretmenlere son teslim süresine kadar teslim edilen karikatürler değerlendirildi. İlk üçe giren karikatürlerin yaratıcısı öğrencilere çeşitli armağanlar verildi karikatürleri okul panolarında yıl boyu sergilenecektir.
Öğrenci, okul çalışanları ve ailelerin katılımı ile sağlıklı beslenme ve hareketli hayatı teşvik edecek yarışmalar, oyunlar, spor müsabakaları vb. etkinlikler içeren bir piknik organizasyonu	Mayıs	Evet		Piknik organizasyonu 80 öğrenci, 25 okul çalışanı ve 140 velinin katılımı ile gerçekleştirildi. Sağlıklı yiyecek ve içecekler getirme koşulu yerine getirildi, görevlendirilen kişiler görevlerini yerine getirdi.

Okul Sağlığı Yönetim Ekibi

Tablo 2. 5-19 Yaş Çocuk ve Adolesanlarda Yaşa Göre BKİ Değerlendirmesi / Z skor (DSÖ/2007)

$$\text{BKİ (kg/m}^2\text{)} = \frac{\text{Vücut ağırlığı (kg)}}{(\text{Boy uzunluğu (m)})^2}$$

Yıl : Ay	Kız					Erkek				
	Z-skorlar (BKİ değeri olarak kg/m ²)					Z-skorlar (BKİ değeri olarak kg/m ²)				
	- 2 SD	- 1 SD	Medyan	1 SD	2 SD	- 2 SD	- 1 SD	Medyan	1 SD	2 SD
5 : 6	12.7	13.9	15.2	16.9	19.0	13.0	14.1	15.3	16.7	18.4
6 : 0	12.7	13.9	15.3	17.0	19.2	13.0	14.1	15.3	16.8	18.5
6 : 6	12.7	13.9	15.3	17.1	19.5	13.1	14.1	15.4	16.9	18.7
7 : 0	12.7	13.9	15.4	17.3	19.8	13.1	14.2	15.5	17.0	19.0
7 : 6	12.8	14.0	15.5	17.5	20.1	13.2	14.3	15.6	17.2	19.3
8 : 0	12.9	14.1	15.7	17.7	20.6	13.3	14.4	15.7	17.4	19.7
8 : 6	13.0	14.3	15.9	18.0	21.0	13.4	14.5	15.9	17.7	20.1
9 : 0	13.1	14.4	16.1	18.3	21.5	13.5	14.6	16.0	17.9	20.5
9 : 6	13.3	14.6	16.3	18.7	22.0	13.6	14.8	16.2	18.2	20.9
10 : 0	13.5	14.8	16.6	19.0	22.6	13.7	14.9	16.4	18.5	21.4
10 : 6	13.7	15.1	16.9	19.4	23.1	13.9	15.1	16.7	18.8	21.9
11 : 0	13.9	15.3	17.2	19.9	23.7	14.1	15.3	16.9	19.2	22.5
11 : 6	14.1	15.6	17.6	20.3	24.3	14.2	15.5	17.2	19.5	23.0
12 : 0	14.4	16.0	18.0	20.8	25.0	14.5	15.8	17.5	19.9	23.6
12 : 6	14.7	16.3	18.4	21.3	25.6	14.7	16.1	17.9	20.4	24.2
13 : 0	14.9	16.6	18.8	21.8	26.2	14.9	16.4	18.2	20.8	24.8
13 : 6	15.2	16.9	19.2	22.3	26.8	15.2	16.7	18.6	21.3	25.3
14 : 0	15.4	17.2	19.6	22.7	27.3	15.5	17.0	19.0	21.8	25.9
14 : 6	15.7	17.5	19.9	23.1	27.8	15.7	17.3	19.4	22.2	26.5
15 : 0	15.9	17.8	20.2	23.5	28.2	16.0	17.6	19.8	22.7	27.0
15 : 6	16.0	18.0	20.5	23.8	28.6	16.3	18.0	20.1	23.1	27.4
16 : 0	16.2	18.2	20.7	24.1	28.9	16.5	18.2	20.5	23.5	27.9
16 : 6	16.3	18.3	20.9	24.3	29.1	16.7	18.5	20.8	23.9	28.3
17 : 0	16.4	18.4	21.0	24.5	29.3	16.9	18.8	21.1	24.3	28.6
17 : 6	16.4	18.5	21.2	24.6	29.4	17.1	19.0	21.4	24.6	29.0
18 : 0	16.4	18.6	21.3	24.8	29.5	17.3	19.2	21.7	24.9	29.2
18 : 6	16.5	18.6	21.3	24.9	29.6	17.4	19.4	22.0	25.2	29.5
19 : 0	16.5	18.7	21.4	25.0	29.7	17.6	19.6	22.2	25.4	29.7

BKİ değeri	> -2 SD - < -1 SD	Zayıf
BKİ değeri	> -1 SD - < 1 SD	Normal
BKİ değeri	> 1 SD - < 2 SD	Fazla kilolu
BKİ değeri	> 2 SD	Şişman (obez)

EKLER

EK-1: BESLENME DOSTU OKUL BAŞVURU FORMU

EK-2: BESLENME DOSTU OKUL DENETİM FORMU

EK-3: OKUL BİLGİ FORMU

EK-4: BESLENME DOSTU OKUL PLANI FORMU

EK-5: BESLENME DOSTU OKUL SERTİFİKASI

EK-1: BESLENME DOSTU OKUL BAŞVURU FORMU

BAŞVURUDA BULUNAN OKUL/KURUMUN

TAM ADI :

AÇIK ADRESİ :

TELEFON NUMARASI :

E- MAIL ADRESİ (varsa) :

ÖĞRENCİ SAYISI :

ÖĞRETMEN SAYISI :

YEMEKHANE/TAŐIMALI YEMEK HİZMETİ VAR MI?

EVET HAYIR

KANTİN/KOOPERATİF VAR MI?

EVET HAYIR

(İl/ilçe Millî Eğitim Müdürlüğüne başvuru esnasında doldurulacak bölüm)

BAŞVURU DOSYASI VAR MI?

EVET HAYIR

BEYAZ BAYRAK SERTİFİKASININ TARİHİ GEÇERLİ Mİ?

EVET HAYIR (Hayır işaretlendi ise başvuru İPTAL olacaktır.
Okul/kurumu bilgilendiriniz.)

EK-2: BESLENME DOSTU OKUL DENETİM FORMU

Okulun süresi dolmamış "**Beyaz Bayrak Sertifikası**" bulundurması ön koşuldur. Beyaz Bayrak Sertifikası bulunmayan okul için bu formu doldurmayın.

Okul/Kurum Adı:		
Başlangıç □ Tarih:/...../20.....	Takip □ Takip ise sertifika alınış tarihi/...../20.....	
A. YÖNETİM FAALİYETLERİ (30 PUAN)	Puan	Puan
1. Beslenme Dostu Okul Planı hazırlamak için "Okul Sağlığı Yönetim Ekibi" bulunmaktadır	5	
2. Beslenme Dostu Okul Planı hazırlanmış ve planda amaç, hedefler ve etkinlikler belirlenmiştir	5	
3. Etkinliklerin izleme/değerlendirmesi yapılmaktadır	5	
4. Beslenme Dostu Okul Planı'nın benimsenmesi ve yaygınlaştırılması konusunda çalışmalar yapılmaktadır	5	
5. Okul çağı çocuklarının gereksinimlerine ve kültürel yapıya uygun bir beslenme eğitimi öğretim programları doğrultusunda etkin bir şekilde verilmektedir	5	
6. Beden eğitimi öğretim programı doğrultusunda; yaş, cinsiyet ve kültürel açıdan uygun fiziksel aktivite eğitimi etkin şekilde verilmektedir	5	
B. EĞİTİM FAALİYETLERİ VE FARKINDALIĞIN ARTTIRILMASI (20 PUAN)	Puan	Puan
1. Sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam konularında sınıf içinde münazara ortamı yaratılmakta, akran eğitiminden yararlanılarak öğrencilerin birbirlerini eğitmelerine ve beslenme konularını birlikte tartışmalarına zemin hazırlanmaktadır.	4	
2. Sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam konularında ulusal/uluslararası gün/haftalar etkin olarak kutlanmaktadır.	4	
3. Sağlıklı beslenme ve hareketli yaşamı teşvik edici bilgi yarışması, resim yarışması, şenlik vb. okul içi etkinlikler düzenlenmektedir.	4	
4. Velilere yönelik sağlık, sağlıklı beslenme, hareketli yaşam vb. konularda bilgilendirme çalışmaları yapılmaktadır.	4	
5. Okul çalışanlarına sağlık, sağlıklı beslenme, hareketli yaşam vb. konularda eğitim verilmektedir.	4	
C. OKUL SAĞLIĞI HİZMETLERİ (6 PUAN)	Puan	Puan
1. Öğrencilerin boy/kilo ölçümleri yılda en az bir kere yapılmakta ve sonuçlar öğrenci ve velilerle paylaşılmaktadır.	3	
2. Risk grubundaki (zayıf, şişman) öğrenciler velileri ile görüşmeler/bilgilendirme faaliyetleri yapılarak sağlık kuruluşlarına yönlendirilmektedir.	3	
D. DESTEKLEYİCİ OKUL ÇEVRESİ OLUŞTURMA VE FİZİKİ KOŞULLAR (44 PUAN)	Puan	Puan
1. Sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam konularında doğru mesajlar var ve bu mesajlar okul içi uygun yerlerde (sınıf panoları, koridor panoları vb.) sergilenmektedir.	4	
2. Okul bahçesi; oyun oynama, koşma vb. faaliyetlere uygun olarak düzenlenmiştir.	2	
3. Okulun uygun donanım/ekipmana sahip bir spor salonu/çok amaçlı salon veya spor alanı bulunmaktadır.	2	
4. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri dersine aktif katılım sağlanmaktadır.	2	
5. Çeşitli spor dallarında takımlar bulunmaktadır ve öğretmen/ilgili uzmanlar eşliğinde antrenman yapılmaktadır.	3	
6. Okul çalışanları sağlıklı yaşam tarzını, sağlıklı beslenme ve düzenli fiziksel aktivite yapmayı teşvik edecek şekilde model olmaktadır.	3	
7. Öğrencilerin ara öğün yapmaları teşvik edilmekte ve ara öğün içerikleri öğretmenlerce/ilgili uzmanlarca kontrol edilmektedir	3	
8. Okul çevresinde hizmet veren yiyecek/içecek satışı yapan yerlerin denetlenmesi ve kontrolü için rutin aralıklarla ilgili kurumlardan destek alınmaktadır.	2	
9. Güvenli hijyen ve sanitasyon davranışı desteklenmektedir.	2	
10. Okulda olumlu sosyal çevre geliştirilmektedir.	1	
11. Okulun yemekhane/taşımali yemek hizmeti: Yok □ (12. maddeye geçin) Var □ (a,b,c,d maddelerini puanlayın)	Puan	Puan
a. Yemek yiyebilmek için uygun süre (en az 40 dakika) ayrılmaktadır.	3	
b. Menüler Sağlık Bakanlığı'nın yayımladığı menü modelleri örnek alınarak hazırlanmaktadır.	3	
c. Yemekhane hizmetleri yönetim tarafından rutin aralıklarla denetlenmekte ve gerekli durumlarda İl/İlçe Tarım Müdürlüğünden destek alınmaktadır	2	
d. Okuldaki yemekhane ortamları, yiyecek-içecekler, yiyecek-içecek hizmeti sunanların faaliyetleri ilgili mevzuatlara uygundur	2	
12. Okulun kantini/kooperatifi: Yok □ Var □ (a,b,c,d,e maddelerini puanlayın)	Puan	Puan
a. Okul kantin/kooperatifinde; süt ve/veya ayran ve/veya yoğurt satışı yapılmaktadır.	2	
b. Okul kantin/kooperatifinde; tane ile meyve/sebze ve/veya taze sıkılmış meyve/sebze suyu satışı yapılmaktadır.	2	
c. Yetersiz ve dengesiz beslenmeye neden olabilecek gıda maddelerinin tüketimini özendirici reklam, promosyon, tanıtım amaçlı afiş, poster, broşür bulunmamaktadır ve bu ürünlerin satışı yapılmamaktadır.	2	
d. Okuldaki kantin/kooperatif ortamları, yiyecek-içecekler ve kantin/kooperatif hizmeti sunanların faaliyetleri ilgili mevzuatlara uygundur	2	
e. Okul kantini; ilgili genelgede belirtilen esaslara uygun olarak, ayda en az bir kez aynı genelge ekinde bulunan "Okul Kantini Denetim Formu" kullanılarak denetlenmektedir.	2	
TOPLAM PUAN	100	

EK-3: OKUL BİLGİ FORMU

1	Tarih/...../20.....	
2	Okul/kuruma ait bilgiler	Tam adı	
		Kuruluş yılı	
		Kurum kodu	
		Türü	Resmi ☐ Özel ☐
		Düzeyi	Okul öncesi ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐
			Diğer (belirtiniz):
		Konumu	Köy ☐ Kasaba ☐ İlçe ☐ İl ☐
			Diğer (belirtiniz):
		Toplam sınıf sayısı	
		Sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı	
		Öğrencilerin yaş aralığı (yıl)	En küçük
			En büyük
		Öğrencilerin cinsiyet dağılımı (sayı)	Kız
			Erkek
Toplam bahçe/oyun alanı (m ²)			
Toplam spor alanı (m ²)			
Sağlık ve/veya beslenme kulübü faaliyeti var mı? Hayır ☐ Evet ☐			
Spor kulübü faaliyeti var mı? Hayır ☐ Evet ☐			
3	Okul/kurum, Beyaz Bayrak <u>haricinde</u> beslenme ve/veya sağlığın teşviki ve geliştirilmesi kapsamında herhangi başka bir programa dâhil mi?	Hayır ☐	
		Evet ☐	Programın adı:
Programa katılım tarihi:			
4	Formu doldurana ait bilgiler	Ad-Soyadı	
		Görevi	
		Telefon	
		E-mail adresi	

EK-4: BESLENME DOSTU OKUL PLANI

AMAÇ:

HEDEFLER:

ETKİNLİKLER ve İZLEME-DEĞERLENDİRME

ETKİNLİKLER	UYGULAMA ZAMANI	AÇIK HEDEF UYGULANDI MI?		İZLEME-DEĞERLENDİRME
		EVET	HAYIR	

EK-5: BESLENME DOSTU OKUL SERTİFİKASI

T.C. Sağlık Bakanlığı

Tarih gün / ay / yıl
Geçerlilik Süresi 3 Yıl

Okul / Kurum Adı
İlçe / İl

Bu okul; T.C. Sağlık Bakanlığı ve T.C. Millî Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan protokol gereği İl Sağlık Müdürlüğü ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü denetim ekibi üyelerince yapılan denetimde **sağlıklı beslenme ve hareketli yaşam koşullarına uygun bulunduğundan “BESLENME DOSTU OKUL SERTİFİKASI”** almaya hak kazanmıştır.

İl Sağlık Müdürü

İl Millî Eğitim Müdürü

Programın Uygulanması

1. Program İl Millî Eğitim Müdürlüğü aracılığı ile okul/kurumlara; uygulama kılavuzu ve kılavuzun ekleri (EK-1: Beslenme Dostu Okul Başvuru Formu, EK-2: Beslenme Dostu Okul Denetim Formu, EK-3: Okul Bilgi Formu, EK-4: Beslenme Dostu Okul Planı Formu) ile birlikte duyurulur.
2. Eğitim öğretim yılı başında İl Millî Eğitim Müdürlüğü il koordinatörü ve İl Sağlık Müdürlüğü il koordinatörü başkanlıklarında denetim ekibi üyeleri ile Programın il planlamasının (önceki çalışmaların değerlendirilmesi, çalışma takvimi oluşturma, gerekli ise ilçelerde oluşturulacak denetim ekibinin planlanması vb.) yapılması amacıyla toplantı düzenlenir.
3. Başvuru yapan okul/kurumun Başvuru Dosyası başvuru aşamasında İl Millî Eğitim Müdürlüğünce incelenir.
İl Millî Eğitim Müdürlüğünce yapılan incelemede temel koşulların varlığı kontrol edilir.
Temel koşullar: Başvuru Dosyasının varlığı ve dosya içeriğinin tam olmasıdır.
 - **Dosya içeriği tam değil ise**, okul/kuruma yazılı geri bildirim yapılır ve başvuru kabul edilmez. Okul/kurum, eksiklerini tamamlaması halinde tekrar başvuruda bulunabilir.
 - **Dosya içeriği tam ise**, başvurusu ile birlikte okulun/kurumun dosyası incelenmek üzere İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı'nın ilgili birimine iletilir. İl Sağlık Müdürlüğünce dosya içeriklerinin uygunluğu incelenir. Dosyası tam olan okul/kurum denetim ekibi tarafından EK-2: Beslenme Dostu Okul Denetim Formu ile okulların açık olduğu dönemde okul/kurum ziyareti ile denetlenir. Yapılan denetim sonucunda **en az 75 puan** alan okul/kurum BDO sertifikası almaya hak kazanır.
3. EK-5'te yer alan BDO sertifikası İl Sağlık Müdürlüğünce basılarak İl Sağlık Müdürü ve İl Millî Eğitim Müdürü tarafından imzalanmasının ardından İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından okul/kuruma teslim edilir. Sertifika, düzenleme tarihinden itibaren 3 (üç) yıl geçerlidir.
4. Yapılan ilk denetim (başvuru denetimi) sonucunda geçerli puan alamayan okul/kuruma eksikleri bildirilerek 3 ay süre verilir. Okul/kurum, eksiklerin denetimi için 3 ay içinde/sonunda tekrar denetlenir.
5. Sertifika alan okul/kurum her eğitim-öğretim yılında bir kez denetlenir (takip denetimi). Söz konusu şartların devamlılığını sağlayamayan okul/kuruma eksikleri bildirilerek 3 ay süre verilir. Okul/kurum, eksiklerin denetimi için 3 ay içinde/sonunda tekrar denetlenir. Eksiklerini tamamlamamış olan okul/kurumun sertifikası geri alınarak iptal edilir.
6. Sertifika süresi dolan okul/kuruma, yapılan takip denetimi (okulun 3. takip denetimi) sonucunda koşulların devamını sağlaması halinde yeni tarihli sertifika düzenlenir.
7. BDO sertifikası almaya hak kazanan okul/kurumların, İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde yetkilendirilmiş personel tarafından HTS içinde yer alan BDO Modülüne kayıtları yapılır.
8. BDO sertifikası almaya hak kazanan okul/kurumların, e-Okul MEM işlemleri 'Okul Sağlığı Bilgileri' giriş ekranına gerekli kayıtlarının yapılması sağlanır.
9. Her eğitim-öğretim yılı için program kapsamında yürütülen faaliyetlerin değerlendirilmesi amacıyla, Haziran ayının son iki haftasında İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve İl Sağlık Müdürlüğü koordinatörleri ve denetim ekibinde yer alan personeller ile yıllık değerlendirme toplantısı yapılır. Toplantı raporu İl Millî Eğitim Müdürlüğü ve İl Sağlık Müdürlüğü makamına sunulur, Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı'na iletilir.

Beslenme Dostu Okul Kriterleri

Beslenme Dostu Okullar Programı Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel; okul öncesi (anaokulu), ilkokulu, ortaokul ve liseler ile meslekî eğitim merkezleri, özel eğitim uygulama ve iş eğitim merkezlerini kapsamaktadır.

Okul/Kurumun programa başvurabilmesi için "Beyaz Bayrak" sertifikası sahibi olması gerekmektedir. Sertifika güncel (süresi dolmamış) olmalı ya da okul/kurum Beyaz Bayrak denetimi geçirmiş, sertifikası henüz basılmamış ise de sertifika almaya hak kazanmış okul/kurum olmalıdır.

Okul/kurum, Beslenme Dostu Okullar Programı'na başvuruda bulunmadan önce bir "başvuru dosyası" hazırlamalıdır.

- Başvuru dosyası içinde; Beyaz Bayrak sertifikasının örneği, Okul Sağlığı Yönetim Ekibi üye listesi, ekip tarafından hazırlanan okul/kuruma özgü, yıllık BDO planı ve plan kapsamında gerçekleştirilen etkinliklere ait belgeler (fotoğraf, kayıt/katılım listeleri, afiş, broşür vb.) yer almalıdır.
- Dosya hazırlığını tamamlayan okul/kurum başvuruda bulunabilir. Başvuru dosyası hazırlamayan okul/kurumun başvurusu kabul edilmeyecektir.

İlkokul ve ortaokul olarak eğitim veren bu okullar bir okul ilkokul için ayrı, ortaokul için ayrı başvuruda bulunacak şekilde dosya hazırlıkları yapmalıdır. Denetim ekibince doldurulacak formlar da her eğitim-öğretim programı için ayrı ayrı doldurulacaktır.

Beslenme Dostu Okul olmak için başvuruda bulunan ve başvuru dosyasının içeriği tam ve uygun olan okul, İl Sağlık Müdürlüğü ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden ikişer yetkilinin katılımı ile oluşturulan denetim ekibi tarafından Beslenme Dostu Okul Denetim Formu (Beslenme Dostu Okullar Programı Uygulama Kılavuzu EK-2) ile okulların açık olduğu dönemde (eğitim öğretim takvimi içinde) okul ziyareti ile denetlenir.

Denetim, denetim formunun; A. Yönetim Faaliyetleri, B. Eğitim Faaliyetleri ve Farkındalığı Arttırma, C. Okul Sağlığı Hizmetleri, D. Destekleyici Okul Çevresi Oluşturma ve Fiziki Koşullar başlıkları doğrultusunda yapılır. Yapılan denetim sonucunda en az 75 puan alan okul Beslenme Dostu Okul olmaya hak kazanır.